

Tekijä Magga Sigga-Marja			
Työn nimi Vapauden rajat ja ulottuvuudet. Kirjoittamattomat säännöt duodjin ja saamelaisen muotoilun mahdollisuuksina ja rajoittajina			
Oppiaine Saamelainen kulttuuri	Työn laji pro gradu	Aika 22.10.2010	Sivumäärä 78
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli purkaa saamelaisessa kulttuurissa eläviä kirjoittamattomia sääntöjä, jotka vaikuttavat duodjiin ja saamelaiseen muotoiluun. Duodjin eli saamelaisen käsityön tekemistä, käyttämistä ja kehittämistä kontrolloivat saamelaisessa yhteisössä viralliset ja epäviralliset tahot. Virallisia instituutioita edustavat Suomessa Saamelaiskäräjät, Sámi Duodji ry, Saamelaisalueen koulutuskeskus sekä saamelaismuseumo Siida. Ne antavat lausuntoja, tekevät duodjia koskevia rahoituspäätöksiä ja ohjailevat duodjin ja saamelaisen muotoilun kuvaa myynti- ja taidenäyttelyillä. Epävirallista kontrollia edustaa saamelainen yhteisö, jonka normit ja käytännöt säätelevät duodjia. Tutkimusaineistona olivat kolmen saamelaisen suunnittelijan pitämät seminaaripuheet, joissa he kertoivat, miten saamelaiskulttuuri vaikuttaa heidän työskentelyihinsä. Puhujista ensimmäinen edusti perinteistä duodjia, toinen teollista tekstiilisuunnittelua ja kolmas rumputaidetta. Tutkimukseni teoreettinen lähtökohta oli virallisen ja epävirallisen sosiaalisen kontrolloinnin valta suhteessa käsityöntekijöihin ja suunnittelijoihin: miten sosiaalinen kontrolli ilmenee ja mitä seurauksia sillä on saamelaisen muotoilijan työskentelyyn? Lähestymistapa oli diskurssianalyttinen eli tutkin kielellisiä merkitysjärjestelmiä, joita puhuvat rakentavat. Tutkimus osoitti, että saamelainen sosiaalinen kontrolli vaikuttaa tekijöiden työskentelyyn monella tavalla. Ensinnäkin duodjia virallisesti säätelevät instituutiot toimivat suunnittelun portinvartijoina kulttuuriin sisälle päin ja myös kulttuurista ulospäin. Hyväksymällä tuotteet näyttelyihin ja duodjimyyntiin ne antavat muotoilijalle luvan olla <i>saamelainen</i> muotoilija. Samalla instituutiot kuitenkin rakentavat tietoisesti kuvaa yhtenäisestä duodjikulttuurista, jolloin muotoilijan on legitimoitava tavalla tai toisella suunnittelunsa perusteet. Oikeutus tapahtuu esimerkiksi liittämällä tuotteisiin tarinoita ja nimiä, jotka yhdistävät ne yhteisesti jaettuun saamelaiseen kulttuuriin.</p> <p>Toiseksi epävirallinen kontrolli eli suunnittelijan saamelainen lähiympäristö asettaa ehtoja, joiden puitteissa duodji ja suunnittelu hyväksytään. Yksi ehto on paikallisuuden korostaminen duodjitekniikoissa. Paikallisuutta edustavat myös sukuhistoriaan liittyvät perinteet ja yhteisön uskonnolliset käytännöt. Saamelainen sosiaalinen kontrollointi on suunnittelijalle kaksiteräinen miekka: toisaalta se luo yhteenkuuluvaisuuden tunnetta tiettyyn ryhmään, toisaalta se rajoittaa suunnittelun vapaata kehittymistä. Se, miten suunnittelija tämän kokee, liittyy siihen, miten vahvasti saamelainen yhteisö vaikuttaa hänen arkipäiväisessä elämässään. Saamelaisalueen ulkopuolella elävällä suunnittelijalla on yhteisön normien rajojen ylittäminen helpompaa kuin sellaiselle, joka asuu saamelaisalueen ytimessä.</p>			
Muita tietoja			